

Р. Б. Коцюба

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-7027-9073>

ResearcherID D-5233-2018

Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України

ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ КОМП'ЮТЕРНО ОРІЄНТОВАНОЇ МЕТОДИКИ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

R. B. Kotsyuba

I. Horbachevsky Ternopil National Medical University

EXPERIMENTAL STUDY OF COMPUTER ORIENTED METHODOLOGY OF FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE IN LATIN LANGUAGE OF FUTURE DOCTORS

Анотація. У роботі здійснено комплексне дослідження проблеми впровадження комп'ютерно орієнтованої методики розвитку іншомовної комунікативної компетентності лікарів. Проаналізовано комп'ютерно орієнтовану методику розвитку іншомовної комунікативної компетентності лікарів в університетах зарубіжних країн. Виявлено, що найбільшої ефективності при застосуванні комп'ютерно орієнтованої методики вивчення іноземних мов досягається за рахунок використання дистанційних та змішаних форм навчання. Розглянуто та проаналізовано електронні освітні ресурси у вітчизняних медичних університетах, зокрема в Тернопільському національному медичному університеті ім. І. Я. Горбачевського (ТНМУ). Детально описано та проаналізовано комп'ютерно орієнтовану методику проведення занять з латинської мови. Запропоновано засоби та ресурси для підвищення рівня розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи. Результати експериментального дослідження дозволили дійти висновку, що запропонована методика є ефективною та може бути рекомендована для впровадження в систему вищої медичної освіти. Обґрунтовано *критерії та рівні* оцінювання іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи. Розглянуто рекомендації щодо вдосконалення робочих програм, розробки нових комп'ютерно орієнтованих засобів для покращення рівня розвитку іншомовної комунікативної компетентності в медичних та інших закладах вищої освіти України.

Ключові слова: іншомовна комунікативна компетентність; майбутній лікар; комп'ютерно орієнтована методика; латинська мова.

Abstract. The paper studies a complex research of the problem of computer-oriented methodology for the development of foreign language communicative competence of future doctors. Electronic educational resources at Ukrainian medical universities, in particular I. Horbachevsky Ternopil National Medical University (TNMU), is described and analyzed: Moodle program, Teams, Skype programs, electronic correspondence, Google Apps, interactive whiteboard, Power Point for presentations, online resources such as Rosetta Stone, Oxford Latin Course, Internet Workbook for the Oxford Latin Course, author's resource Anatom (anatom.ua), electronic dictionaries glosbe.com, ABBYY Lingvo 12. A computer-oriented methodology of conducting Latin language classes is described in detail and analyzed. Tools and resources are recommended to increase the level of foreign language competence development of future medical specialists. Criteria and levels of foreign language communicative competence' evaluation of future medical professionals were found out.

An experimental study of the effectiveness of this methodology is explored. The study makes it possible to conclude that the proposed methodology is effective and can be recommended for implementation in the system of higher medical education. The novelty of the study to provide recommendations on the improvement of curricula, development of new computer-oriented learning tools to improve the level of development of ICC of students at higher medicinal institutions in Ukraine. The practical guidelines on studying medical Latin terminology and Medical Latin language by the means of ICT as well as online resources are provided. Further research prospects for the development of foreign language communicative competence of future medical professionals by means of information and communication technologies are outlined.

Key words: foreign languages; communicative competence; future doctor; computer oriented methodology; latin language.

Вступ. Останнім часом в Україні було здійснено важливі кроки на шляху до модернізації системи вищої освіти, створення механізмів впровадження

комп'ютерних технологій навчання. Однак аналіз праць вітчизняних та зарубіжних дослідників засвідчує, що проблема розвитку іншомовної комунікативної компетентності (ІКК) із застосуванням

засобів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) досліджується здебільшого в системі вищої та середньої загальної освіти. Недостатньо уваги в сучасних наукових роботах приділяється проблемам розробки та використання комп'ютерно орієнтованих методик розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх лікарів. Було проведено дослідження, яке дозволило встановити рівень розвитку ІКК майбутніх лікарів та дозволило окреслити перспективи щодо вдосконалення комп'ютерно орієнтованої методики.

У 2020 р. через пандемію COVID-19, в умовах запровадження у ЗВО змішаного та дистанційного навчання вітчизняні університети змушені були перейти в середовище цифрової освіти.

Заклади вищої освіти України, у т. ч. і медичні, постали перед низкою викликів, а саме:

- пошуком моделі цифровізації кожним закладом вищої освіти в межах визначеної автономії;

- необхідністю формування оптимальної структури закладу вищої освіти та поєднання складників цієї структури в ефективну систему, на основі якої і формується цифровий університет;

- поєднанням елементів інформаційно-комунікаційних технологій, що є в кожному університеті, у систему, на основі якої і формується цифровий університет, і технічних засобів навчання у дієві мережеві інструменти;

- визначенням ролі, завдань і видів діяльності для наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників такого університету;

- заміною традиційного «аудиторного» освітнього простору на віртуально-мережевий;

- пошуком відповідних освітнім завданням методів і прийомів дистанційного навчання;

- налагодженням ефективної комунікації усіх учасників освітнього процесу в мережевому середовищі [1].

Мета дослідження – розробити та експериментально перевірити комп'ютерно орієнтовану методику розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх лікарів.

Методи дослідження. Методи нашого дослідження: *теоретичні* – аналіз психолого-педагогічної, методичної, спеціальної літератури з проблем розвитку ІКК майбутніх лікарів, законодавчої та нормативної документації з питань вищої освіти з метою уточнення основних дефініцій та теоретико-методологічних підходів дослідження, визначення нормативної бази дослідження, обґрунтування ме-

тодики; *емпіричні* – узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду використання засобів ІКТ для розвитку ІКК спеціалістів лікувальної справи, особистого педагогічного досвіду; педагогічне анкетування, бесіди зі студентами, викладачами, методистами з метою визначення стану впровадження комп'ютерно орієнтованої методики розвитку ІКК майбутніх лікарів; метод аналізу ієрархій для визначення ефективності інноваційних методик навчання іноземної медичної лексики; кореляційний аналіз залежностей поточної успішності та результатів семестрового тестового іспиту студентів-медиків; спостереження за процесом використання запропонованої методики, добору й апробації відповідних засобів. Основним емпіричним методом дослідження був *педагогічний експеримент*. Під час опрацювання даних використовувалися методи математичної статистики з метою перевірки робочої гіпотези; *моделювання* – для створення організаційно-педагогічної моделі розвитку ІКК майбутніх лікарів.

Результати дослідження. Якісне оволодіння майбутніми фахівцями галузі охорони здоров'я ІКТ зумовлює ефективну організацію процесів опрацювання, зберігання інформації та економію просторових і часових бар'єрів для її поширення. Сьогодні на основі інтегрування освітніх та інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці майбутнього лікаря характерними стають тенденції розбудови принципово нових комп'ютерно-орієнтованих методик навчання, широке використання платформ електронного навчання, і різноманітних засобів та інструментів ІКТ, що надає можливість створювати та організувати ефективні онлайн-курси, проводити дистанційне навчання зі студентами та керувати процесом навчання і спільними діями через веб-доступ до ресурсів та засобів ІКТ.

У медичних ЗВО застосування ІКТ у підготовці фахівців лікувальної справи має інтегративний характер та велике значення, оскільки базується на знаннях та навичках, здобутих студентами при вивченні інших дисциплін, актуалізує ці знання, стимулює утворення стійких зв'язків між знаннями, отриманими з різних предметів.

Важливим у підготовці майбутніх фахівців лікувальної справи сьогодні є ІКТ та їх застосування в освітньому процесі на всіх етапах навчання, особливо це актуально для сьогодення, коли постали питання введення формату дистанційного навчання перед системою вищої освіти у 2020 р. у зв'язку з поширенням пандемії, пов'язаної з COVID-19.

У рамках виконання дослідження нами була розроблена комп'ютерно орієнтована методика розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи, що була апробована протягом 2019–2020 рр. у ТНМУ ім. І. Я. Горбачевського.

На початку ми визначили готовність майбутніх лікарів до використання комп'ютерно орієнтованих засобів. Для визначення готовності майбутніх лікарів до використання засобів ІКТ для підвищення розвитку їхньої ІКК було проведено анкетування «Готовність до використання комп'ютерно орієнтованих засобів у навчальному процесі майбутніх лікарів. Результати анкетування контрольної та експериментальної груп (КГ вчилася за традиційною методикою протягом 2018–2019 рр., а ЕГ – за розробленою протягом 2019–2020 рр.) показали, що у більшості студентів середній та високий рівні готовності до використання комп'ютерно орієнтованих засобів. Зокрема, на питання «Як Ви вважаєте, який у Вас рівень підготовки до використання комп'ютерних технологій в аудиторній та самостійній роботі?» продемонстрували переважно середній (48,1 % у КГ та 38,9 % в ЕГ) та достатній рівні (24,4 % у КГ та 26,9 % в ЕГ) готовності (рис. 1).

Рис. 1. Відповіді КГ та ЕГ на запитання вхідної анкети «Як Ви вважаєте, який у Вас рівень підготовки до використання комп'ютерних технологій в аудиторній та самостійній роботі?»

Одним із результатів розробленої комп'ютерно орієнтованої методики розвитку ІКК став практикум з латинської мови «Практикум з латинської мови для студентів 1 курсу студентів спеціальності «Медицина» із використанням інструментів та засобів ІКТ».

Практикум складався з 3 модулів, які повністю охопили курс з латинської мови: «Частини мови», «Клінічна термінологія» та «Рецептура». Було розроблено різноманітні завдання, які студенти могли виконувати за допомогою ІКТ засобів та ресурсів:

– «Частини мови»: одним із завдань цього модуля було розпізнати орган, пронумерувати його згідно з нумерацією слайда й записати його словникову форму латинською мовою.

– «Клінічна термінологія»: завдання – відкрийте сайт anatom.ua і зареєструйтесь; відкрийте вкладку Тести, знайдіть тест Graeca/Latina і пройдіть тест. Тест складається з 88 питань, які стосуються латинського та грецького лексичного мінімумів і клінічних діагнозів. Після закінчення тесту Ви побачите кількість правильних відповідей у відсотках.

– «Рецептура»: завдання – у додатку Google Apps знайдіть вкладку Docs, на ній Ви знайдете документ «Рецепт». Ваше завдання – знайти помилки, якщо вони є, і виправити й записати рецепт у повній і скороченій формах.

Для перевірки рівня розвитку ІКК майбутніх лікарів після курсу вивчення латинської мови було проведено підсумкове тестування. Проаналізувавши рівні знань студентів з курсу «Латинська мова та медична термінологія» за результатами підсумкового контролю після формувального етапу експерименту у КГ та ЕГ, можна дійти висновку, що студенти ЕГ, які під час навчання використовували засоби та інструменти ІКТ, такі, як електронну літературу, словники, різні онлайн-ресурси для виконання граматичних вправ з латинської мови, завдання різної складності, які розміщені в Google додатках, та складанням тестів у системі Moodle й на інших онлайн-ресурсах показали кращі результати на підсумковому занятті, ніж ті студенти, які навчалися за традиційною методикою, що свідчить про підвищення рівня розвитку ІКК.

Основні результати дослідження відображені в публікаціях автора [2, 3].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження дозволило дійти висновку, що застосування комп'ютерно орієнтованої методики на заняттях з латинської мови, а саме використання електронних освітніх ресурсів, Google додатка та інших додатків, системи Moodle для оцінювання знань, засобів для зв'язку – електронної пошти, Viber, Teams, а також спільнот університету в соціальних мережах сприяє покращенню рівня розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх лікарів. На основі виконання дослідження ми визначили такі рекомендації: потребують перегляду структура та зміст вищої медичної освіти, удосконалення навчальних планів, створення наскрізної програми підготовки студен-

тів медичних факультетів та лікарів-інтернів; при укладанні навчальних програм слід передбачити використання комп'ютерно орієнтованих методик, які дозволяють розвиток ІКК у психологічно достовірному (імерсивному) середовищі; у процесі навчання іноземної мови доцільно використовувати віртуальне навчальне середовище. Потрібно здійснити аналіз засобів, які можна використовувати

для створення віртуального навчального середовища, й удосконалювати комп'ютерно орієнтовану методику розвитку ІКК майбутніх лікарів, урізноманітнювати очне та дистанційне навчання, створювати можливість віртуальної участі в конференціях із залученням вітчизняних та європейських спеціалістів, сприяти мобільності у навчанні.

Список літератури

1. Арешонков В. Ю. Цифровізація вищої освіти: виклики та відповіді / В. Ю. Арешонков // Вісник НАПН України. – 2020. – Т. 2, № 2. – С. 1–6.
2. Коцюба Р. Б. Набуття навичок аудіювання за допомогою веб-орієнтованої методики вивчення іноземних мов / Р. Б. Коцюба // Інформаційні технології

і засоби навчання. – 2015. – Т. 50, № 6. – С. 120–127.

3. Коцюба Р. Б. Розвиток іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи з використанням ІКТ: методичні рекомендації / Р. Б. Коцюба. – Тернопіль : ТДМУ, 2020. – 140 с.

References

1. Areshonkov, V.Yu. (2020). Cyfrovizaciia vyshchoi osvity: vyklyky ta vidpovidi [Digitalization of higher education: challenges and answers]. *Visnyk NAPN Ukrainy – Announcer of NAPS of Ukraine*, 2(2), 1-6 [in Ukrainian].
2. Kotsyuba, R.B. (2015). Nabuttia navychok audiiuvannia za dopomogoiu veb-orientovanoi metodyky vvyvchennia inozemnyh mov [Listening skills acquisition by using veb-based methodology for foreign languages learning]. *Informaciini tehnologii i zasoby navchannia – Information*

Technologies and Learning Tools, 50(6), 120–127 [in Ukrainian].

3. Kotsyuba, R.B. (2020). *Rozvytok inshomovnoi komunikativnoi kompetentosti maibutnich specialistiv likuvalnoi spravy iz vykorystanniam IKT: metodychni rekomendacii [Foreign languages communicative competence development of future medical professionals with IKT usage: methodical instructions]*. Ternopil: TNMU [in Ukrainian].

Отримано 04.05.21
Рекомендовано 17.05.21

Електронна адреса для листування: kotsyuba@tdmu.edu.ua